

ЗАХИСТ ПРАВ ДІТЕЙ-ВИХОВАНЦІВ ІНТЕРНАТНИХ ЗАКЛАДІВ, ДІТЕЙ-СИРІТ ТА ДІТЕЙ, ПОЗБАВЛЕНИХ БАТЬКІВСЬКОГО ПІКЛУВАННЯ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID-19

К.О. Михайлова

студентка 1 курсу кафедри соціальних теорій
ФПСР ОНУ імені І.І.Мечникова
mykhailova.katharine@gmail.com

Т.П. Хлівнюк

К. політ н., доцент кафедри соціальних теорій ФПСР
ФПСР ОНУ імені І.І.Мечникова

Наприкінці 2019 року – початку 2020 року спалахнула пандемія COVID-19, що показала істотний вплив на життєдіяльність людини та окреслила проблемні питання не тільки у сфері охорони здоров'я та

економіки, а і унеможливила забезпечення надання якісних соціальних послуг населенню та захист прав дітей.

Санітарно-епідемічна ситуація в Україні спричинила загострення передумов потрапляння сімей у складні життєві обставини, поставила під загрозу дотримання основних принципів надання соціальних послуг у частині доступності та відкритості, дотримання прав людини, прав дитини та прав осіб з інвалідністю, комплексності надання соціальних послуг та забезпечення високого рівня якості соціальних послуг [2].

Крім того, слід зазначити, що після прийняття *постанови Кабінету Міністрів України* від 11.03.2020 №211 «Про запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2», Міністерством соціальної політики України було рекомендовано призупинити проведення прийому громадян, які бажають усиновити дитину та видачу їм направлень для знайомства з дитиною за місцем її перебування, припинити проведення масових заходів, в тому числі проведення курсу підготовки для кандидатів в усиновлювачі, а також заборонити доступ сторонніх осіб до закладів та установ інституційного догляду та виховання, максимально обмежити відвідування в закладах та установах, де вихованці проживають постійно, їхніми батьками, законними представниками [4].

Проте, вектор державної соціальної політики в Україні навіть в умовах боротьби з надзвичайною ситуацією було направлено на забезпечення найкращих інтересів дітей. Фактором, що сприяє забезпеченню можливості додержання прав дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування на виховання в сімейних формах виховання або в умовах, наближених до сімейних є прийняття постанови Кабінету Міністрів України від 01.06.2020 №475 «Деякі питання провадження діяльності з усиновлення дітей», із внесенням змін до Порядку провадження діяльності з усиновлення та здійснення нагляду за дотриманням прав усиновлених дітей, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 08.10.2008 № 905 [5].

Слід зазначити, що внесені зміни дещо спростили порядок провадження діяльності у частині усиновлення дітей на період боротьби з коронавірусною інфекцією COVID-19. Так, обов'язкове проходження курсу підготовки з питань виховання дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування на базі регіональних центрів соціальних служб, з рекомендаціями щодо можливого віку та кількості дітей, яких кандидати в усиновлювачі виявили бажання та, на думку тренерів, в змозі прийняти на виховання у свою родину було вирішено призупинити на період до 1 вересня 2020 року. Строк дії документів громадян України, які звернулися до служби у справах дітей/виконавчого органу

міської, районної у місті ради за місцем фактичного проживання із заявою про взяття їх на облік як кандидатів в усиновлювачі, визначено продовжити на строк дії встановлення карантинних обмежень, у зв'язку із поширенням гострої респіраторної хвороби COVID-19 [5].

Одним із найбільш проблемних питань, що потребували вжиття заходів реагування з боку держави у їхньому вирішенні стало повернення дітей, які перебували в закладах інституційного догляду та виховання дітей на період запобігання розповсюдженню та контролю епідеміологічної ситуації до біологічних сімей.

Навесні 2020 року усі діти, які перебували в закладах інституційного догляду та виховання на підставі заяви батьків/законних представників з причини перебування сімей в складних життєвих обставинах вимушені були повернутися додому. Така ситуація, в окремих випадках, наражала на небезпеку дітей, адже в більшості сімей не було створено належних умов для догляду за дітьми. Посилювали негативний вплив епідеміологічної ситуації на психологічний стан сімей та дітей і проблеми територіальної віддаленості закладу перебування дитини та місця проживання сім'ї, малозабезпеченість, відсутність постійної роботи, відсутність належної медичної допомоги та засобів для медичної реабілітації дітей з особливими потребами за місцем фактичного проживання родини. Варто зазначити, що при здійсненні заходів щодо повернення дітей в сім'ї передбачено проведення оцінки потреб сім'ї/особи (дитини), рекомендовано планування надання соціальних послуг сім'ї, після повернення дітей до батьків, а пандемія COVID-19 значно гальмувала виконання таких заходів.

Постановою Кабінету Міністрів України від 01.06.2020 № 586 «Деякі питання захисту дітей в умовах боротьби з наслідками гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2» було визначено нормативи зарахування дітей до закладу на цілодобове перебування. Відповідно до зазначеної постанови, діти влаштовуються до закладу інституційного догляду на основі рекомендацій комісії з питань захисту прав дитини, на якій розглядається доцільність влаштування дітей до закладу. Основним документом, що має істотний вплив на рішення комісії з питань захисту прав дитини є висновок оцінювання потреб сім'ї/особи (дитини) за формою, затвердженою Мінсоцполітики. У разі, якщо комісія вважає недоцільним цілодобове перебування дитини в закладі інституційного догляду та виховання, органом опіки та піклування надаються рекомендації сім'ї та суб'єктам соціальної роботи щодо подолання обставин, що зумовлюють потребу в цілодобовому перебуванні дитини в закладі [1].

Безумовно, здійснення деяких заходів щодо забезпечення соціального захисту дітей під час боротьби з пандемією, прийняття постанови Верховної Ради України «Про утворення та ліквідацію районів» від 17.07.2020 № 807-IX, хід другого етапу децентралізації в Україні, формування базового рівня місцевого самоврядування та передання повноважень в питанні надання соціальних послуг на органи місцевого самоврядування, ліквідація районних центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді істотно вплинули на якість надання соціальних послуг та забезпечення прав дітей-вихованців інтернатних закладів, дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування [3].

Отже, беручи до уваги актуальність даного дослідження, можемо зробити висновок, що в умовах пандемії COVID-19 відбувається загострення необхідності забезпечення соціального захисту дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування та дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах, потерпають від жорстокого поводження, існує необхідність здійснення оцінювання потреб кожної дитини та її сім'ї, і надання відповідно до виявлених потреб базових соціальних послуг, впровадження заходів з упередження потрапляння дітей до закладів інституційного догляду та виховання, заходів з підготовки дітей, які перебували в таких закладах до повернення в сім'ю.

Список використаних джерел:

1. Постанова КМУ від 01.06.2020 № 586 «Деякі питання захисту дітей в умовах боротьби з наслідками гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2». [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-2020-p#n47>
2. Постанова ВРУ від 04.06.2020 № 673-IX «Про звернення до Кабінету Міністрів України щодо вжиття заходів, спрямованих на забезпечення належного соціального захисту дітей - вихованців інтернатних закладів, у тому числі дітей з інвалідністю, дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, та осіб з їх числа». [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/673-20#Text>
3. Постанова ВРУ від 17.07.2020 № 807-IX «Про утворення та ліквідацію районів». [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/807-20#Text>
4. Постанова КМУ від 11.03.2020 №211 «Про запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-

19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2». [Електронний ресурс] -
Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/211-2020-п#Text>

5. Постанова КМУ від 08.10.2008 № 905 «Про затвердження
Порядку провадження діяльності з усиновлення та здійснення нагляду за
дотриманням прав усиновлених дітей». [Електронний ресурс] -
Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/905-2008-п#Text>